

„DINAMIKÁK”

Polcsik Enikő

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar

Festőművész, 5. évfolyam

Témavezető: Dr. habil Losonczy István DLA, adjunktus

Minden művészeti tevékenységgel foglalkozó ember tapasztalta már azt a jelenséget, mikor nincs motivációja az alkotásra, vagy ha van is, lebeszéli saját magát az ötletei megvalósításáról, mondván, úgysem lesz elég jó. Ha pedig ezt még nem tapasztalta, majd fogja. Én ezt a bénító tehetetlenséget kifejezetten nehezen viselem, azonban visszatekintve egyre inkább biztos vagyok abban, hogy legutóbbi alkotói válságom oka saját megrögzöttségem volt. Mégpedig az ötletek és a motiváció forrására vonatkozóan, amelyről meg voltam győződve, hogy másból nem is származhat, csakis egy jól elkapott fotó felhasználásából. A továbbiakban többek között szeretném elmesélni, hogy mi hozott ki ebből a válságból és mi az, ami a festészethez/művészethez való viszonyomban fordulópontot hozott.

Most röviden bemutatnám, milyen elvek alapján indítottam el az alkotási folyamatot, valamint szeretném végigkövetni, hogy magam részéről hogyan és miben látom a fejlődési folyamatot.

Túlnyomórészt figurális témákat dolgozok fel, melyeknek mindig fotó (volt) a kiinduló pontja. Visszatekintve a munkáimra, a kezdeti erős ragaszkodásom az adott fotóhoz, annak kompozíciójához lassanként oldódni kezdett, a másolás helyett a fotó által közvetített hangulatot szerettem volna érzékeltetni. Visszatérve az alkotói válsághoz, nemrégiben lettem figyelmes arra, hogy nem találok már olyan fotót, amely alapja lehetne a következő munkámnak és főleg ez az egész nem jelent már akkora kihívást, mint korábban. Akármilyen szempontból is közelítem meg, fotó után festeni számomra egyre inkább kötöttségeket, határokat szabott. Elsősorban azért, mert nem adott akkora teret egy téma kibontakoztatásának, másrészt – ami véleményem szerint ennél nagyobb problémát jelent – függővé teszi az alkotót attól, hogy éppen van-e a tarsolyában (tárhelyében) néhány, vagy akár egy kép is, amely vizuálisan elég izgalmas ahhoz, hogy megvalósítsa azt. Pontosan ezt kezdtem el érezni én is egy ideje, de már akkor is felmerültek bennem ezek a gondolatok, mikor inspiráló és izgalmas képet találtam. Belefáradtam abba, hogy pillanatképek múlik az, hogy fessek, vagy ne.

A változást több tényező együttese hozta el számomra: új technikai kihívások, nehéz élethelyzet, prioritások megváltozása. Nem szeretnék mélyen belemerülni a dolog lelki hátterébe, viszont úgy gondolom bizonyos mértékben elengedhetetlen ahhoz, hogy hiteles, és érthető maradjon a beszámoló. Röviden és tömören: nem szerettem volna kihagyni az Erasmus+ programot, de nagy visszatartó erő a párkapcsolatom, amiben vagyok. Végül meghoztam a nehéz döntést, lemondtam a pályázat nyújtotta lehetőségekről, és maradtam. Rendkívül ambivalens érzés volt meghozni ezt a döntést, a mai napig furcsa visszagondolni erre az aggodalommal teli időszakára az életemnek.

Ahogy szép lassan magam mögött hagytam ezt a bénító időszakot, egyre inkább befelé figyelve magamra és a kapcsolatunkra olyan - kívülálló számára láthatatlan - dinamikákra lettem figyelmes, melyek kapcsán egy újfajta motivációt kezdtem érezni az alkotás iránt. Ezeket az apró, láthatatlan mozzanatok, két ember egymáshoz való viszonyulását szerettem volna valahogyan mégis láthatóvá tenni, ennek eredményeképp különböző testhelyzetekben kezdtem ábrázolni a nő és a férfi alakját. Mikor az első, kísérletező vázlatokon munkálkodtam, már akkor biztos voltam abban, hogy magamat és a páromat szeretném viszontlátni a vásznon. A figurák arckifejezése kulcsfontosságú, az adja az esszenciáját annak, amit közvetíteni szeretnék, hiszen egy párkapcsolatban egymás tekintetéből, apró rezdülésekből is tudjuk, hogy a másik mit gondol, akkor is, ha nem mondja ki hangosan. Talán éppen emiatt van, hogy ezeket a kompozíciókat nem tudtam fotó alapján megrajzolni, világossá vált, hogy itt már csakis a saját képzelőerőmre hagyatkozhatok.

Itt érkeztem el oda, hogy a fotó és annak a béklyói teljesen eltűntek a képből, ugyanis szabtam magamnak egy feltételt, miszerint szigorúan emlékezetből, megfigyelés alapján vagy pedig élőmodellről készült vázlatok segítségével próbálok törekedni arra, hogy anatómiailag arányos alakokat hozzak létre. Nyilvánvalóan a hibázás e tekintetben nem is csak lehetséges, hanem garantált, ezt pedig én próbálok elengedni és egy vizuálisan izgalmas és érdekes kompozíciót létrehozni. Mindezek alapján eddig hat kép készült el digitális formátumban, melyek arra várnak, hogy festménnyé váljanak.

A fent említett új technikai kihívást konkrétan a digitális vázlatolást jelentette. A manuális, mindenféle rajzeszközzel készült vázlatolásnak mindig nagy jelentőséget tulajdonítottam, sőt örömmel töltöttem ilyenekkel az időmet, többek között azért, mivel nem hordozott magában semmilyen megfelelési kényszert, hiszen úgyszólván csak egy vázlat. A digitális eszközökkel történő vázlatolást ilyen értelemben még ennél is kevésbé érzem nyomasztónak a manuális verzióval szemben, hiszen még azon sem kell aggódni, hogy a kusza vonalak rengetegében eltévedek és már azt sem tudom, melyik vonal a helyes. Kifejezetten megtetszett, hogy rétegenként láthatom a felépített kompozíciót és próbálok kiaknázni az eszköz adta lehetőségeket.

Mivel teljesen új téma, új gondolatiság, tartottam tőle, hogy miként tudom ezeket festménnyé alakítani. Az már az elején nyilvánvaló volt, hogy ezek festményként igazán kiteljesedni csak nagy méretben tudnak. Amitől azonban jobban tartottam, az a kivitelezés mikéntje. Hogy biztosra menjek, készítettem két kisebb méretű olajfestményt két különböző kompozíció alapján az korábban megszokott gesztusos ecsetvonásokkal, színesebb látványvilággal, pasztózusabb felületekkel. Ez kisméretben működőképesnek bizonyult,

azonban megérzéseimre hallgatva, a nagy méretű változatnak teljesen más szemléletmóddal álltam neki.

Amire a legjobban kíváncsi voltam, az a bőr megfestése, életszerű ábrázolása, különösképpen a portréké. Már a kezdetektől kifejezettem szerettem az ember ábrázolásával foglalkozni. Középiskolás éveim során John Singer Sargent korai időszakából származó portrévázatai inspiráltak. Gesztusos ecsetvonások, pasztózus felületek, vázlatos háttér. Ezek a mai napig meghatározóak számomra. Habár Sargent korában már a legtöbb modern, nehézfém-származékból készült szín elérhető volt, a művész megmaradt a klasszikus redukált palettánál, a földszíneknél. Magamról is elmondhatom, hogy ennek nyomán kísérleteztem minimalista palettával, majd én is elkezdtem egyre oldottabban dolgozni, egy idő után beemeltem a színeim közé a modern pigmenteket.

Legtöbbször a hordozófelületnek szánt vásznat is én készítem el, a vakráma összerakásától, a fesztítésen át az alapozási folyamatig. Egy ideje kifejezettem élénk színű olaj- vagy akril alapokat készítettem, most azonban egy semleges középszürkére esett a választásom, remélve, hogy az üde bőrszínnek élni fognak majd a felületen. Mivel nem fotóról, nem feltétlenül éreztem jó ötletnek, ha a megszokott módon fogok hozzá. Amúgy is szerettem volna kicsit visszanyúlni a gyökerekhez, finomítani az ecsetvonásokon, megfontoltabban, koncentráltabban felépíteni a képet. A háttérrel szándékosan hagytam üresen, főleg amiatt, mert tudom, hogy a hideg rózsaszín keresővonalak milyen intenzíven szólnak a közel azonos tónusú szürkén.

A fotóreferencia hiánya új kérdéseket is felvetett. Hogyan fogom élethűen visszaadni a bőrszíneket, ha nincs viszonyítási alapom? Aztán rájöttem, hogy már miért ne lenne. Szemügyre vettem a lábujjaim, a kézfejem, a szemem alatti karikákat, megláttam a sárgákat, lilákat, és ösztönösen és festői tapasztalataim alapján építettem fel a finom, vékony rétegeket. Ügyeltem arra, hogy kontrasztot mutassak a leburnult vállakkal és karral, mellettük a fehér combokkal. A digitális vázlatokon is más tónusú színt használtam mindkét alakon. Munka közben néha még előfordult, hogy oldalra tekingettem, keresve a fotót, aminek alapján festenék. Örömmel tölt el, hogy képes vagyok saját kútforrásból létrehozni valamit, amihez semmilyen efféle segédeszköz nem kellett.

Manapság elkerülhetetlen a közösségi média, amelynek pozitív hozadéka, hogy figyelemmel kísérhetjük számos kortárs és feltörekvő művész munkásságát. Az általam követettek közül most kiemelném Megan Elizabeth Read, fiatal amerikai képzőművészt, akinek olajképein főleg női alakokat jelenít meg, drámai fényekkel és hihetetlen finomsággal. Gyakorlatilag teljesen ellentétes technika azzal, ahogyan én a dolgozom, mégis inspirált az, amilyen érzékenységgel

megfesti a bőrt. Ennek kapcsán eldöntöttem, hogy nem hagyom vázlatosan azokat a területeket, ahol a bőr látható, hanem hasonló érzékenységgel és megfontoltsággal dolgozom ki azokat.

Rövid kitekintésként fontos megjegyezni, hogy annak ellenére, hogy most tobzódok abban, hogy fotó nélkül is érek valamit, semmiképp sem szeretném teljesen elengedni a fotót, mint kiindulási alapot, mivel rengeteg ezzel kapcsolatos ötletem van, melyek megvalósításra várnak.